

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Om

den græske Udtale af Vocalen Eta,

fornehmelig

med Hensyn til de Fogtmannske Ideer desangaaende.

Et Indbydelseskrift

til

den offentlige Examen i Roeskilde Kathedralskole

i September 1818,

udgivet ved

Professor S. N. Z. Bloch,

Skolens Rector, Ridder af Dannebrog.

K i ø b e n h a v n.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om den græske Udtale af Vocalen Eta, fornemmelig med
Hensyn til de af Hr. Adjunct Fogtman derom i Athene for
Maimaaned 1816 yttrede Formeninger *).

At skrive om et enkelt Bogstavs Udtale i et dødt Sprog, er et saa meget besvanskeligere Foretagende, som man ikke saa let kan rive dette enkelte Led ud af den hele Kjæde, og

- *) Ikke har det været min Hensigt, med disse Blade at vilde naabne nogen lærd Stridighed over en i Grunden ei saa vigtig Gjenstand. Men da det ofte er forekommet mig besynderligt, at vi dømmes over og rose et Sprogs Velklang, hvis rette og af de Gamle for saa smuk anseete Udtale vi dog efter al Sandsynlighed saa høiligen forseile, har jeg undertiden tænkt paa at bringe den Sag paa ny under Overveielse blandt Sprogets Velyndere, eller idetmindste at forudsende nogle fuldstændigere Underøigelser for de korte Bink desangaaende, som de græske Bogstavtegns Forklaring i et nyt Uflag af min græske Grammatik engang i Tiden vil komme til at indeholde. Dette Forehavende er ihensædetil Bogstavet Eta fremshyndet ved de af Hr. Fogtman fornede Angreb paa den fra Grækerne selv til os forplantede og kun paa de sidste 2 a 3 Aarhundreder tabte Udtale. Hans Paastande i den Henseende troede jeg, skjønt andre Forretninger hidtil have hindret mig i Udførelsen, saa meget mindre at burde lade ubesvarede, som ikke blot mangen en Elsker af det græske Sprog, der ei noie nok kjender Grundene for den modsatte Mening, derved ellers kunde forledes til en ubillig Dom over samme; men jeg endog paa en Maade kan troe mig opfordret ved den Yttring af Hr. Forfatteren, at skjønt "Itacismen hidtil har været almindelig forkastet og udelukket fra vore Skoler og Høresale for bestandig, har dog i den allersidste Tid een og anden villet føre den

Bestaarsfag mangengang maa enten gaae tilbage til generelle Undersøgelser om Udtalens Natur i Almindelighed, eller forudsætte Et og Andet ihenseendetil samme, som allerede forud antaget og afgjort. Dette har jeg bemærket at være Tilfældet hos Hr. Adjunct Fogtmann, da han foretog sig at skrive "om den rigtige Udtale af det græske Bogstav Eta"; og dette føler jeg med mig selv, i det jeg tænker paa at forelægge mine Ideer om denne enkelte Gjenstand for det lærde Publicums Domstoel. Men da Sagen nu eengang er saa, og min Hensigt for Dieblicket ikke strækker sig videre, end til at gjendrive, hvad der i Hr. Fogtmanns Paastande er forekommet mig at være urigtigt, maa jeg for Tiden ogsaa bestemme min Afhandling de samme Grændser, som bemeldte Forfatter har sat sin. Jeg gaaer derfor ikke allene ingensinde, uden hvor min nærværende Gjenstand skulde gjøre dette Henblik uundgaaelig fornødent, tilbage til de øvrige Punkter af den nygræske Udtale, om hvis Rigtighed jeg dog ligesaa fuldeligen er overbevist; men selv ikke engang i Anførelsen af de positive Grunde for Itacismen af 2 agter jeg her at inklude mig videre, end forsaavidt de af sig selv fremspringe af Beviserne imod Hr. Fogtmanns Itacisme. Og efter dette Forord gaaer jeg altsaa nu til Gjenstanden og bemeldte Afhandling selv, hvilken jeg anseer det for sikkest og tydeligst at følge Skridt for Skridt.

"Itacismen — hedder det allerførst — syntes hidtil saavel ved lærde Undersøgelser, som ved almindelig Vedtægt at være forkastet og udelukket fra vore Skoler og Høresale for bestandig." Skulde man ikke heraf strax ledes paa den Tanke, at Sagen var afgjort ved Sproglærens tvende øverste Tribunaler, og at det altsaa, som Hr. Forfatteren og synes at mene, er utidig Nyhedsfuge, at bringe det aldeles Forkastede paany paa Bane? Men gaaet man tilbage til Itacismens Indførelse, thi den er det, der i det vestlige Europa har fortrængt hiin Udtale, saa vil man uden tvivl finde, at det var Uvidenhed om Sprogets levende Klang, og Benyttelsen af de døde Bogstavers isædetfor talende Læ-

paany i Brug;" hvilket ikke synes at passe paa Andre, end Professor Brøndsted og mig, saasom det ikke er bekjendt, at nogen anden offentlig Lærer i sin mundtlige Undervisning har tillagt Nygrækernes Udtale nogen Værd. Men da imidlertid den Mand, der til et Forsvar for denne Sag uden tvivl i enhver Henseende vilde være den mest udrustede, og hvem jeg især har at takke for, hvad Begreb jeg har faaet om den græske Udtales virkelige Velklang, for Tiden afholdes ved andre Arbeider og Gysler: har jeg ikke villet tilbageholde Udviklingen af de Grunde, der bestemte mig; stolende paa, at hvad der ikke ved samme maatte blive afgjort, lettelig vil, om det skulde behøves, ved Leilighed finde en heldigere Forsvarer.

remesteres Underviisning, der overalt, hvor græske Skrifter trængde sig frem, uden at der stode græske Lærere ved Siden, gav Anledning til Etacismen i det Hele, d. e. til at enhver vestlig Europæer, Frankmand, Engellænder, Hollænder, Tysker og Dansk, udtalte de Bogstaver, han saae for sig, saaledes som hans eget Sprog medførte; saa at der selvfølgelig opstode ligesaa mange Pronunciationer af Græken, som der gaves forskjelligtalende Nationer i det vestlige Europa; og saaledes udtalte da nu og den danske Græsklæser β, γ, δ, som sit eget β, γ, δ, — θ og χ eensdan med τ og κ, — αι, ει, οι, som det danske ai, ei, oi, og endelig η som vort brede e eller vel endog som et æ — lutter Lyd, hvoraf en Græker ligesaa lidet vilde have forstaaet en eneste, som en Frankmand eller Engellænder nu omstunder vilde forstaae os, om vi vilde udtale deres leur, comment, choix, rendre, teinture, creation, pleasure, creed, have, med den Lyd, disse Bogstaver have i Danstien; eller en Tysker kunde taale at høre sit ich, mich, welcher udtalt som ik, mik, welker; eller schön, und som skøn, un, o. s. f. Altsaa allerede heri ligger en vigtig Grund til foreløbig Mistanke mod en dansk Udtale af et Sprog, som deres egne Efterkommere, der talde det, og for hvilke det endnu, kun med nogen Forandring i Formerne, er Modersmaal, udtale ganske anderledes. Eller vilde vi maakke, for at tage et lignende Tilfælde, i Hebraisk heller af vor sædvanlige, end af Tøbernes Udtale, slutte os til Gutturaltbogstavernes gamle Pronunciation, til Vokalforandringernes Natur og deslige? — De Lærdes Undersøgelser ere saa langt fra at have gjort noget Udslag for Etacismen, at endydermere Fotacismens Forsvarere Wetstein og Georgiades endnu, den første endog over et heelt Aarhundrede, staae uigjendrenne. Og hvad Betsætten angaaer, da har den ihenseendelig, som sagt, ikke bedre Grundvold, end vor øvrige Udtale af κ som k, eller af αι (d. e. æ) som ai; den nemlig, at man ubekjendt med vox viva, betragtede Bogstavtegnene med danske Dine og udtalte Lyden med danskevante Organer. Men Hr. Fogtmann gaar endnu videre i sin Paastand:

”Etacismen, hedder det, fortjener Fortrinet, ikke blot fordi den er grundet paa gammel Hævd, men fordi den i sig selv er langt rigtigere, end den anden Udtale.” Men ogsaa herimod maa jeg staa foreløbigen erindre: a) om vi end vilde indrømme, at Hævd kunde komme i nogen Betragtning, hvor der spørges om hvad der er det rette, saa bliver det dog nok altid endda et stort Spørgsmaal, hvilken Hævd der maatte tillægges meest Værd, enten den ældre, der talde for Chrysoloras, Chalcondylas, Moschopulus, Gaza, Lascaris, og Stadfæstes af Eustathius, ja af Hesychius selv,

for ikke at gaae længere tilbage, end Modparten selv maa tilstaae os, eller den nyere, som Occidentalerne Usidenhed og Magelighed først har etableret *) og derpaa saa meget hellere acquiesceret ved, som den i det uheldige Forsvar, hvortil Erasmus af dem, der vilde gjække hans Ryhedslyst, lod sig forlede **), troede at have gyldige Grunde for sig. Og hvad

*) At denne daniserende Udtale endog har tiltaget, slutter jeg, naar jeg erindrer, at min far, Fader og flere hans Jævnlinge endnu havde den blode Udtale af tenues efter μ og ν tilbage, som man finder hos Nygrækerne, og hvorefter f. Ex. $\pi\alpha\nu\tau\alpha$, $\alpha\mu\pi\epsilon\lambda\omega\nu$ lyder som P a n d a, U m b e l o n, (Jvf. den ældgamle romerske Inscription DIA PANDON d. e. $\delta\iota\alpha\ \pi\alpha\nu\tau\omega\nu$, hos Scaliger i hans Anmærkning til Eusebii Chronicon, udg. Amsterdam 1658. Pag. 118), da derimod vore Jevnaldrende nu gemeenlig, uden mere at agte paa denne Nuance, sige Panta, Ampelon. Og saa erindrer jeg mig ikke, at man den Tid endnu udtrykte ν ved α . Hævden herpaa er altsaa endda ikke saa mangleaartig.

**) B o s s i u s, som dog selv nyder Etacismen, fortæller os i sin Aristarch (1, 28) følgende Anledning til de Lærdes Forsvar for samme. Da man til Erasmi Tider stedse havde brugt den ætgræske Udtale, som man havde lært af Chrysoloras og de øvrige fra Constantinopel ved Tyrkernes Indbrud fordrevne græske Lærde, den nemlig, som man siden har kaldt den Reuchliniske eller Itacismen, kommer engang Henricus Glareanus fra Paris til Løven og bliver af Erasmus indbudet til en Protokol. Og saasom han nu vidste, at Erasmus var temmelig nysgen og Iettrøende, faaer han det uheldige Indfald, da Erasmus spørger ham om, hvad Nytt der var i Paris, at digte en Fortælling om nogle overmande lærde Græker, som skulde være komne til Paris, og bruge en ganske anden Udtale af Græken, end der i det vestlige Europa var gængs, i det de istedetfor Vita, Ieta, Thita sagde Beta, Eeta, Theta, udtalte α og ω som ai og oi o. s. v. Saasnart Erasmus havde hørt dette, skrev og udgav han for at faae Æren for denne formeentlige Opdagelse skrav sin Dialog de recta græci latinique sermonis pronunciatione; men heldt, da han siden erfarede Bedrageriet, saa lidet paa de deri yttrede Ideer, at han i en skreven Veiledning til det græske Sprog Udtale, som han derefter gav Spanieren Damianus de Gæz, i ingen Maade afveeg fra den anden da brugelige Udtale. Saavidt Bossius, som havde hørt Anekdoten af sin Lærer Rutgers Kesk, der selv paa samme Tid havde boet paa Pædagogiet tilligemed Erasmus. Og saa fremlyser af Erasmi egen vittige Dialog Echo, hvad Udtale han selv brugde, i det han paa eruditionis lader Echo svare $\delta\nu\omega\iota\varsigma$, paa solos $\omega\lambda\omega\varsigma$, paa $\text{episcopi } \kappa\acute{o}\pi\omega\iota$, paa $\text{ariolari } \lambda\acute{\alpha}\rho\omega\iota$, paa $\text{Astrologi } \lambda\omicron\gamma\omega\iota$, paa $\text{Grammatici } \epsilon\iota\kappa\eta$ ($\gamma\iota\kappa\iota$), paa $\text{kamelici } \lambda\acute{\omicron}\kappa\omega\iota$. Imidlertid var Signalet nu eengang givet. De Erasmiiske Ideer have fundet Bisfald, og nu opstod Chef, Meckerch o. a. som opsoegde Argumenter for den nye Maade at udtale Græsk paa, og kraftigen udbredte den blandt deres Disciple; og saasom man helst antager, hvad der er mageligt at komme til, samt det græske Sprog desuden blev i Videnskaberne et dødt Sprog, ophørde man at bryde sig videre om Udtalen, og saaledes er

b) Fortrinet i Rigtighed angaaer, kunne vi, siden samme blot er paastaet og ikke beviist, lade det beroe ved Paastanden af det Modfatte, formenende at have opfyldt vort Lofte, naar vi her allene afkræfte, hvad der er søgt at bevise ihenseendetil det ene Bogstav Eta; og iøvrigt henvisende dem, der bygge paa de Erasmisske, Cheliske og Mekerchiske Afhandlinge, til Gjendrivelsene af Wetsteen i hans orationes apologeticæ pro græca & genuina lingvæ græcæ pronuntiatione; til Erasmi Schmidt Discursus de pronuntiatione græca antiqua, contra Neopurov, i 2den Deel af Havercamps Sylloge Scriptorum, qvi de L. Græcæ pronuntiatione egerunt; til Greg. Placentinii Epitome græcæ palæographiæ et de recto Græci sermonis pronuntiatione, samt til Georgiadesees for faa Aar siden i Paris udkomne Tractatus de pronunc. L. græcæ, gr. & lat.

Hr. Adjunct Fogtmanns Hensigt er "at udfinde, hvilken Lyd Eta oprindeligt har havt i det gamle græske Sprog meest blomstrende Tidsalder, paa den Tid, da Pindar sang, Plato tænkte og Demosthenes talte i Hellas." Han forklarer til den Ende ubetinget de Beviser, som laanes af Nygrækerens Udtale, af Chrysolorases og hans Disciples Autoritet, af de græske Grammatikere Hesychius, Svidas og Eustathius, fordi disse ikke lære os den ægte, men den i deres Tid brugelige, alt forvanskede Udtale." Men maatte det ikke først bevises, at nogen saadan Forvansking i Udtalen virkelig er skeet? og er den skeet, med hvilken Rimelighed da saa mange Aarhundreder før Sproget selv forvandlede sig til det Nygræske? Men antaget endog, at Udtalen nu er, eller til Chrysolorases, ja endog til Hesychiuses Tid var afvejet noget fra den gamle græske; hvor kunde dog denne Forvandling være saa betydelig, at der hos disse slet intet Spor skulde findes til den gamle Udtale? Giver ikke enhver Sprogart Organerne en vis Modification, som vedligeholder det Characteristiske af Sprogets Udtale — saalænge det selv blot paa nogen Maade er til? Og kan man da vel gaae nogen rigtigere Vej for at opdage den ældre Udtales Eiendommeligheder, end ved at høre de Efterkommere tale, der ved mundtlig Overlevering, skjønt gennem mange Led, have modtaget og efterlignet samme *) og efter denne Tale fra Barnsbeen høiet og

da af den kun saa Meget tilbage, som de af deres Modstandere saakaldte Neophyter ei havde angrebet, og som ikke divergerede fra det Sprogs Pronunciation, hos hvilke det græske Sprog blev læst og dyrket. Dette er da den Hævd, hvorpaa Hr. F. vil grunde Etaciæmens Gyldighed.

*) Jeg siger saaledes med Cicero i 3die Bog om Taleren, cap. 12: ex filio sic locutum esse patrem judico, sic majores — &c. og spørger, for at tage et Exempel, som Ingen vil nægte os, hvorkedes vi ellers hvide, at Grækerne have udtalt γ foran Sanebogstaver som ng?

census, som af Svibas skrives *κηνσος*, allerede i det 4de Aarhundrede af Hesychius skrives *κηνσος*, feminalia af samme baade *Φηριναλια* og *Φριναλια*, defensor baade *δηφενσωρ* og *διφ* — eller for at gaar endnu længere tilbage f. Ex. til det 1ste Aarhundrede, naar vi hos Strabo finde mons Poeninus sreven snart *πουνησος*, snart *πουνιμος*, Samniticum *σαμνητικον* og *σαμνιτ.* ager Setinus baade *της σητηνης* og *τ. σετινης χωρια*; ligeledes Scipio *Σκηπιων*, Domitius *Δομητιος*, Numitor *Νεμητωρ*, Pompilius *Πομπηλιος*, Hirpini *Ίρπηνοι*, Petilia *Πετηλια*; — hos Evangelisten Lucas Quirinius *Κυρημιος*; og endelig hos Dionysius fra Halicarnas, paa hvis Autoritet Hr. F. selv nedenfor beraaber sig, Titus Herminius er givet ved *Τιτος Έρμημιος*, Aricinorum, Prænestinorum, Clusinorum ved *Αρικηνων*, *Πρενεσηνον*, *Κλεσηνων*, Carinas ved *Καρβήνας*, Terminium ved *Τερμηνιου*, Algidum og Aventinum ved *Αλγηδονα* og *Αβεντηνον*, o. m. fl. — er dette da ei lutter Beviis, der ikke ved en saa løselig og almindelig Uttring kunne lade sig affærdige; men som endbyrdmere føre os Stacismen tilbage til Christi Tider og endnu tidligere — altsaa adskillige Aarhundreder før den Tid, paa hvilken Hr. F. i Anmærkningen Side 425, sætter sin formeentlige Førvanskning af den græske Udtale; og sølgelig kun 2 til 300 Aar efter den Tidsalder, hvis Udtale det er, han her vil bestemme. Eller for ogsaa omvendt at vise, hvorledes det græske η i Latinen udtrykkes ved i, behøver jeg ligeledes af mine Førgjængeres Førraad blot at anføre liroe, som Plautus, Sycinus og Psitta, som Plinius, Naricis ostium, som Justinus, og Cephisia, som Bellius bruger til at udtrykke Grækernes *ληροι*, *Σικηνος*, *ψιπτα*, *Ναρηκος σωμα*, og *Κηφισια*. Føvrigt kan jeg ikke forlade denne Hr. Førfatterens Protestation mod Beviser, hentede fra Ordene Lyd i andre Sprog, uden og at bemærke, at han derved isaafald selv kulsdaster sit eget under No. 9 nedenfor anførte Argument, hvorefter der af den latinske Føemininendelse paa *æ* skal sluttes til Lyden af det græske η.

Dog inden jeg kommer til Hr. Førfatterens specielle Grunde for Stacismen, maa jeg til de benævnte Protestationer føie, eller rettere, i sted det for dem sætte een, som jeg finder fornøden at forudsikke min Besvarelse af de gjorte Indvendinger, og den er: at man ei maa bygge paa de Raisonnements, som Reflexioner hentede fra vor sædvanlige Udtalelsesmaade kunne give Anledning til. Jeg har allerede ovenfor i flere Exempler viist, hvor forskjellig Udtalen af de samme Bøgstaver kan være i forskjellige Sprog, og at vi altsaa ligesaa lidt, som vort g og d har samme Lyd, som Grækernes γ og δ, eller t og k som deres θ og χ, kunne være visse paa, at vort a, e, i, netop altid er Grækernes α, ε, ι, og altsaa derfor igjen slutte til det disse substituerede η. Ja vakte vi ikke selv i vort Sprog,

i denne Henseende helligen imellem flere Modificationer af samme Vocaler, saa at o f. Ex. snart er lavt som æ, snart høitlydende, hvilket sees i Ordene flog og Soel; e snart lavt som æ, snart høit, henimod i, som i ere og let, Led og leed; i paa samme Maade forskjellig i finde og Fiende, Minde og min *). Sæt nu, at ingen levende Stemme havde gjort os bekendt med disse Udtalens Afvælginger i de forskjellige Tilfælde, vilde da ikke ogsaa vort Sprog engang i senere Tidsalderne kunne faae sine Utaacister og Stacister, sine Utaacister, Etacister og Itacister, kort sagt: Etridigheder ihenseende til den gamle Udtale af hver Vocal i samme, som bleve saa meget mere uafgjortlige, jo mindre man vilde agte paa den eneste levende Lyd, der var Undersøgeren levnet at høre i Efterkommernes Mæle. Det synes mig altsaa klart, at Alt hvad Forf. under alle sine 11 Numere slutter af Sammenligningen med de andre græske Vocaler, har en vakkende Bæsis, da det hverken er afgjort, at hine altid have haft een og samme Lyd, og det endydermere den samme, som vi give dem i Dansken; ikke heller sikkert, at Grækernes Lydovergange ere dannede paa samme Maade, som seer i vort Sprog, hvor f. Ex. α gjerne forvandler sig til æ; endskjønt ogsaa her Forvandlingerne ofte seer helt anderledes, f. Ex. finder, fandt, fundet, o. m. fl.

Men da denne almindelige Bemærkning maaskee ikke endda vil for alle være lige indlysende eller tilstrækkelig overbevisende, henvende vi os nu til hver enkelt Post af Hr. Fogtmanns Afhandling især; af hvilke da

1) Den første er det Beviis, som hentes fra Bogstavets Opfindelse. Dette kan nemlig, efter Hr. Forfatterens Mening, "ikke være opfundet til at betegne J-Lyden, fordi man derfor allerede havde Tegnet Jota, men snarere til at betegne et langt e eller æ, saasom man for det første ikke havde andet Tegn, end ε, og for det sidste slet intet Tegn." Men skal dette Argument have nogen Kraft, maatte Forf. vel først bevise, hvad han dog neppe vil kunne, at ε i Græskent ikke, ligesom æ i Latinen, er og var det almindelige Tegn for U-Lyden; og dernæst, at E-Lyden ikke netop ved at forlænges, i Grækernes Mund kom til at nærme sig til J-Lyden, d. e. kom til at siige, iftedetfor at synke. Er det endog i vore nordiske Sprog Tilfældet, at e, som, kort udtalt, lignede et kort æ, ved Forlængelse ofte ikke bliver en lang U, men en høi E-Lyd, grændsende mod i (f. Ex. Hæld udtales som Hæld, men heet ikke som hæll; eller i Lydskem Hætt med lav, hett med høi E-Lyd o. d.): hvor langt mere maa dette da ikke blive Tilfældet i en Nations Tungemaal, hvis Pronunciation, inclinerede saa meget til

*) Man see min danske Sproglære, udg. i Odense 1817, Side 19 ff.

Epistlet, at det allerede saa Aarhundreder efter den Tid, her tvivles om, havde de mange S-Lyde, som vi endnu finde hos deres Efterkommere og Etacisterne saa ivrigen stræbe at friskjende de Eldre for. Og at den græske Udtale allerede oprindelig har havt denne Tendenz til Epistlet, vil, om det end ikke af de ovenansførte Beviser: af Nygrækernes Udtale, af de Gamles egen Skrivemaade, af Sammenligning med de samme Ord i Latinen, var klart nok, end mere kunne godtgjøres ved Steder, som i Ciceros Brutus C. 74, hvor han badler hos Cotta, at denne, ved at udtale Bogstaverne alt for bredt, afveeg fra Liigheden med den græske Udtale *); eller i Theokrits Adoniasuser (Idyll. 15, 88), hvor det bebreides Dorerinderne, hvis Dialect, som bekendt, hældede meget til A-Lyden, at de trak alting saa bredt ud **); fremdeles ved de jennlige Overgange eller Ombytninger af e (baade e og η) med i (ι) f. Gr. ἦκω og ἴκω, ἦδε og ἴδε, ἦμεν og ἴμεν, ἦμερα og ἴμερα; ligeledes ἔω og ἴω (thi af begge har εἶμι, jeg er, Tempora), ἔδω og ἴζω, og Derivaterne ἔδρα og ἴδρῶα, μένω og μίμνω, ἔχω og ἴσχω, ἔπω og ἴπω; den hyppige Forvandling af Verbalendelsen εω til ισκω, den dobbelte Genitiv paa εος og ιος af Nomina paa ις, og mangfoldige deslige Tilfælde; endvidere ved den sædvanlige Fortængelse af e til ei, der saa ofte er Tegnet for langt i, og jevntilgen alternerer med η, f. Gr. Κροκόδειλος, Crocodilus; Νεῖλος Nilus; εἰρωνεία, ironia; εἶδον og ἴδον, εἶκελος og ἴκελος, Νεῖλος og Νήλεος, Nileus o. s. f. Ευριπίδης, som findes paa Euripidis Byste har Fulvius Ursinus ***), blot for at antyde at S-Lyden var lang. Og saaledes i flere Inscriptiones paa Stene eller Mynter; saasom πειονα for πιονα, επιειρανε for επιηρανε, eller omvendt, λιριοεσσαυ for λειρ. σισασα for σειςασα o. ff. hos Salmasius i Inscript. vet. explicatio; Περγαμειων, Κυζικινων for Περγαμηων, Κυζικηνων o. fl. i Decos Samling; samt i Gruteri Thefaurus ikke blot δειναρια, Ασκληπιαδης for δημ. Ασκληπ. men endog Αρης for Αρεις, og χαρην for χαριν — kort: 100 Exempler baade i disse Verker og i Spons Voyage o. a. af hvilke det tilfulde vil kjendes, at ei og η just i de ældre Tider vare ligegjældende, og brugtes som Udtryk for den lange S-Lyd eller det, samme nærtkommende, hoie C. — og endelig Sammenligning med andre østerlandske Sprog, saasom det Hebraiske, hvor Tzere gjerne, naar

*) Cotta, quia se valde dilatandis literis a similitudine græcæ locutionis abtraxerat, sonabatque contrarium Catulo, subagreste quiddam planeque subrusticum &c.

** Κωιλλοισαι τρυγονες* εκμναισευντι πλατειαςδοισαι απαντα, hvorpaa Truentimmerne svare: Πελοποννασις λαλευμες* δαρισδεν δεξεσι, δοκω, τοις Δωριεεσι.

***) See Euripides vita i Barnes Udg. Leipz. 1778, 1ste Tom. Pag. 6.

det forkorted, gaaer over til Chirek, og dette ved Forlængelse igjen til hiint; samt det Sy-
riffke, der iftedetfor Hebraernes E saa ofte har I. Resultatet bliver altsaa, at η vist nok
var et langt e, men som svævede saaledes ind i I-Lyden, at det, hvor ikke et finere
Sproggehør distingerede dem, aldeles blandedes med samme. Og dette Ansyn modsiges ei
heller af det paaberaahte Sted i Platons Kratylus, hvorom vi nærmere ville komme til at
tale. Men for en Lyd af æ er der jo ikke mindste Sandsynlighed.

2) Er nu dette Resultat ikke urigtigt, da have vi med det samme besvaret
Forfatterens 2den Grund, som er taget af Bogstavets Figur. At denne kan have havt sin
Opriindelse af EA, tilskaae vi gjerne, ligeisom og at Aspirationstegnet H faldt bort, da det
begyndte at bruges som Vocaltegn; men til hvad Lyd dette fører, er jo nu viist, nemlig
ikke til æ, men til eet i I-Lyden henspillende langt e. At H skulde være gaaet over til
at blive Vocaltegn formedelsi "en vis Liighed mellem Aspirationen og E-Lyden", er en
blot Hypothese, hvorpaa vi saa meget mindre tør bygge Noget, som vi ligesaa godt kunne
antage, at, da det ved Sammentrækning af EA fremkomne Vocaltegn tilfældigviis
var bleven Aspirationstegnet H ligt, hvilket maaskee havde sin Opriindelse fra det Phoe-
niciske i Hebraikken befindtligge Heth, forandrede man, for at forebygge Forvirring, det
sidste, og saaledes blev H ene tilbage som Vocaltegn.

3) Det tredie Argument er hentet fra Navnet Epsilon (d. e. det blotte,
tynde eller korte e), hvilket efter Hr. Forsk. Mening ikke kunde have faaet denne Benæv-
nelse, dersom det ei havde været modsat en aaben og lang Lyd. Denne troer han at finde
i Eta, "forbi ei er en Diphthong, som ei rettelig kunde sættes ved Siden af en simpel
Vocal." Men hvorfor dette ei skulde kunne skee, er ligesaa lidet godtgjort, som den Paa-
stand af Hr. Forfatteren, at Grækernes ei skulde ganske være, hvad vi kalde Diphthong,
og svare til vort danske ei. Vise ikke tvertimod de idelige Overgange af e, saa ofte det
skal forlænges, til ei, f. Ex. i Augmentet, i Stavelsens Production hos Poeterne, i
Contractioner af ee, og flere saadanne Tilfælde, — at ei ligesaaavel er den til e correspon-
derende lange Vocallyd, som η er det *)? Og viser ikke foruden de nyaauførte Prøver af
et gammelt Skrift, ethvert latinisk Ord, i hvilket denne saakaldte Diphthong er gaaet over,
at den har været udtalt som langt e eller i? f. Ex. Museum, Nilus, af *μυσειον*,
Νειλος — for ikke at være vidtløftig i Beviserne for en Gjenstand, hvilken vi her kun

*) Selv Bodinus (Aristarch. 1, 15) beviser, at e kaldtes *Ψιλον* og *ο μικρον* til Forskiel snar-
tere fra Diphthongerne ei og ov, end fra de lange Vocaler η og ω.

middeibar have at berøre, og hvorom det i alt Fald først maatte blive Angriberens Sag at kuldkaste den rimeligere Mening. Men lad os endog antage, at *ei* er vor Diphthonglyd *ei*, hvorfor kunde da Navnet *E ψιλου* (det tynde, simple *e*) *ei* bruges til Modsatning af den saaledes forlængede Lyd, hvortil det dog ikke kan nægtes idelig, ja endog vel saa tidt, som til *η*, at være gaaet over? — Dog lad det endelig være, hvad det vil, modsat *η* eller *ei*, saa, hvis min nysanforte Hypothese om den til *Ι* nær grændsende Udtale af den lange *E*-Lyd er rigtig, bliver der jo ingen Modgrund længere i Modsatningen mod *Εψίλον*.

4) Forfatterens fjerde Beviis er laant af *η* med under skrevet *i*, og grunder sig paa Antagelsen af "den Regel, at i de gamle Sprog Intet skrives, uden at det udtaltes." Men her kunde vel atter spørges, hvormed denne Paastand lader sig bevise, ligesom og med hvad Foie Hr. Forf. kan gjøre samme Fordring til de nyere Sprog. Orthografien retter sig dog vist i hine ligesaavel, som i disse, ofte efter *Etymologien*, og *ei* efter den blotte Udtale alene. Men sæt og, at det var saa, og det underskrevne *Iota* har været Ægn for en virkelig hørt svag *I*-lyd, hvilket jeg for min Deel endog helst antager: hvorfor skulde denne *I*-lyd da slet ikke kunne høres efter et *η*, hvad enten dette saa var, efter vor Mening, et høit lydende mod i grændsende *e*; eller det endog var et reent *i*, da ikke allene *Hebraïssen* giver os Exempler nok paa *י*, som hviler i et foregaaende *י*-lyd eller *Chirek* (hvilket altsaa enten modbevise den af Hr. Forf. antagne Regel, eller viser, at man kan have havt en efter *i* eller høitlydende *e* i samme Stavelse følgende *I*-lyd); men endog det græske Sprog giver os Diphthongen *υι* f. Ex. i det ioniske *ῥις*, *ῥιος*, *ῥιι*, *ῥια*, hvilken er saa meget mere analog med dette Tilfælde, som *υ*, ligesom det endnu skeer i *Lydske* og andre Sprog, udtaltes som *i*; samt endog *Athenæuses* *Bidnesbyrd* *) beviser, at de Gamle oftere iskedetfor *υι* have skrevet et blot *υ*. Ei heller kan endelig den paaberaabte *Dpløsning* af *η* til *η̄* bevise noget: enten fordi det ikke nægtes, at samme er en Diphthong; eller fordi Lyden af *η* maaskee var den samme som af *ei* (d. e. virkelig *i*), *η̄* altsaa blot en *Uvidelse* af samme til to Stavelser, ligesom *α* bliver til *αα*, *η* til *ηε*, *ω* til *ωω* i *μνάσθαι*, *ἡέλιος*, *εἰσχετόωνται*. Ja! maatte ikke endelig det samme Argument bevise, at *Latinerne* havde udtalt deres *æ* som *ai*, da jo *Virgil*, for at gjøre *Spondeer* til *Daktylos*, opløser *aulæ*, *auræ*, *pictæ* vestes til *aulai*, *aurai*, *pictai* v. **), og *Graji* ligesaavel er *latinsk* som *Græci*.

*) *Deipnos*. XI, 5.

***) *Virg. Æneid*. III, 354. VI, 747. IX, 26.

5) "Men Sproget, hedder det, vilde da faae for mange S-Lyde, hvilken Gensformighed og idelige Gjentagelse af den ringeste Vocallyd ikke kunde passe sig for et Sprog, der var saa beromt for sin Velklang og Ekshonhed, som det Græske." Jeg vil her ikke tale om det Subjective i Smagen og Dommene over, hvad der klinger skjønt, især ved Sprogene, af hvilke hver gjerne finder sit Modersmaal meest veltiende, da jeg ikke tvivler paa, at enhver, som uden Fordom hører det Græske godt oplæst efter Nygrækerens Maade, vil aldeles finde deri hvad Velklang de Gamle saa fortrintligen tillagde det, og som især ligger i den mangehaande Modification, som Consonanternes forskjellige Adspiration giver Udtalen, hvorved de mange S-Lyde aldeles ikke blive stødende. Endnu mindre vil jeg spille Tid og Plads paa at gjendrive Melech og Andre, som til Exempel paa, hvor deilig en Mængde Diftonger og brede Vocallyd klinge fremfor den fine S-Lyd, eller for at vise, hvilken Kraft der ligger i, som vor gode gamle Sahl oversatte Horatses tumido delitigatore, at skjende af fulde, hovne Mund, sammenligne et Stykke Græs udtalt efter begge Maader, — som om vort Dre her var competent Dommer! — og hvorefter da Peiraieus, Akaios, hoi dæ, skulde klinge smukkere, end Piræus, Achæis, hi de eller di o. s. f. — skjønt det i den Henseende maaskee allerede vilde være nok, at gjøre opmærksom paa det med Græskens saa nær beslegtede latinske Sprog, hvor Diftongtydene ere saa yderst sjældne, at et ei er en Undtagelse i maaskee to eller tre Ord, (f. Ex. hei og qveis, og selv der udentvivel udtalt som i); og iøvrigt ingen forekommer, uden au, der dog sandsynligviis mest har været udtalt som o (f. Ex. Claudius, Clodius, Caurus, Corus), og eu, der ventelig, ligesom det Græske eu, har lydet som ev eller ef. Og endda er det latinske Sprog efter Romernes egen Dom i Gracilitet, Fiihed og Ynde ingen Ting mod det Græske. — Men vi ville allene holde os til vor Forfatters egne Argumenter, da disse endog selv, om jeg ikke feiler, kunne levere os Beviser imod hans Paastand. Vi stode da først paa Dvincilians Vidnesbyrd om det græske Sprogs store Velklang i Sammenligning med det Latinske, hvilken Fuldkommenhed efter Hr. F. Mening gaar ved Itacismen forloren. Men var ikke Itacismen, efter hvad vi ovenfor have beviist, allerede i Dvincilians Tid, d. e. i det første Aarhundrede efter Chr. F. den gængse Udtale, den Velklang altsaa, han roser, netop den itacistiske Udtales? eller hvis Hr. Forf. ikke vil lade det passere, saa var jo dog efter hans egen Tilstaaelse Hesychius allerede Itacist, og han var jo kun et Par hundrede Aar yngre, end Dvincilian: Udtalen maatte altsaa i denne korte Mellemtid have faaet sin Skade. Men hvorfor just da? og ved hvilke Aarsager? Dette maatte dog nødvendig bevises, saa meget mere, som en saa total Forandring ei paa saa

fort en Tid pleier at blive almindelig. Og nu da Quintilians Vidnesbyrd selv *), hvorledes lyder det? Gaaer det ikke ene ud paa at vise, at den græske Udtales Lyd var sød, fiin og yndig, og ingenlunde, hvad vor Forf. synes at ville, kraftfuld og haard? hedder det ikke blandt Andet om Romerne: Quo minus adjuvat sermo, rerum inventione pugnandum est. Non possumus esse *tam graciles*: simus fortiores; *subtilitate* vincimur: valeamus pondere? fort: naar man examinerer det hele Eted, vil det nok snarere synes at tale for, end imod Itacismen i det græske Sprog. — "Men disse mange S-lyde, da det halve Vocalantal saaledes blev til S, vilde give Udtalen for megen Eensformighed; og Eensformighed er altid uskjon, og det saa meget mere, jo uskjonner det Eensformiges Dele ere"; hvilket sidste Forf. antager om S-lyden. Herpaa svarer jeg: a) at da det nu eengang er saa, at Sproget har disse mange S-lyde, saa staaer det ikke mere til os, at reformere det efter noget Skjonhedsprincip, som vi nu kunde finde for godt at opstille; men det levnes os itkun Eet af to, enten at tilstaae, at S-lyden aldeles ikke er noget saa uskiont, som Hr. Forf. paastaar; eller om det virkelig skulde være saa, da at beklage, at Sprogets Belyd i denne ene Punkt har havt, hvad vi ansee for en Ufuldkommenhed. Dog dermed har det b) neppe endda saa stor Nød. Vi kunne nemlig spørge: hvilken skjonner, ja endog blot hvilken anden Vocallyd savner Sproget over disse mange S-lyde? har det ikke ligesuldt sit a, æ, e, o, u? og hvad Grund have vi til at indføre i det enten nok et æ, eller Diftonglyde, som ere det aldeles fremmede? Ja! har det ikke endog i sit y havt mere, nemlig en Mellemlyd mellem e og i, et fiint e, som vi nu ikke engang have rigtigt Dre for? Vi kunne endvidere spørge, om W-lyden da virkelig er smukkere end S, siden man hellere vil mangfoldiggjøre den? og endelig: hvorfor det i Græffen er en Feil, hvad Ingen falder paa at badle i Latinen, hvor dog ogsaa ikke sjelden baade e og u og y, samt Diftongerne ei og oe — altsaa netop ligesaa mange Vocaler, som i Græffen, — ere udtalte som i. Thi at det er feet, beviser baade Gellii Forsikkring i Noct. Att. X. 24; og de af Quintilian I, 4de og 7de Cap. anførte Exempler, menerva, leber, magester, og here for heri, eller hvad hos Salmasius **) anføres af gammel Skrift, camina for camena, melpomine for melpomene, patenas for patinas o. s. f. for ikke at tale om Blandingen af vespere og vesperi, genetrix og genitr., benevolus og beniv., vegeo og vigeo, intellego og intelligo, eller det ovenanførte til aurai og pictai, ikke til

*) Instit. orat. XII, 10.

**) Not. ad Hist. Aug. script. forskjellige Steder.

auræ eller pictæ opløste auræ, pictæ. Dette bevises fremdeles, hvad de andre Alternationer angaaer, ikke blot af Priscians udtryffelige, hos Weisteen Pag. 32—37 anførte Vidnesbyrd, men endog af Exemplerne optimus og optumus, maximus og maxumus, lacrimæ, lacrumæ og lacrymæ, monumentum og monum., libet og lubet; fremdeles ihenseendelig y, af silva og sylva, clipeus og clypeus, tiro og tyro; endelig ved den gamle Strivesmaade af ei til at udtrykke et langt i (f. Ex. puerei, illei, angveis, og mange flige Drb hos Plautus og andre Gamle), og af oe (Grækernes oi) for y eller i, f. Ex. i det Satiariske Vers hos Festus PILUMNOE POPLOE for pilumni popli *) samt Victorins Anmærkning **), at, hvis man ei havde opfundet Tegnet y for det græske υ, havde man for Hylas maattet skrive Hoelas. Og endelig c) hvad Ufljønigheden af J=Lyden i Grækernes Dre angaaer, da grunder Forfatterens Beviis derfor sig paa en urigtig Forklaring af det Udtryk εσχατον πάντων hos Dionysius fra Halikarnas, hvilket han oversætter ved "den ringeste af dem alle." Men læser man hele Stedet i sin Sammenhæng, da viser den klarlig, at det kun indeholder en Classification af Vocallydene ligesaa α af, som er den første i Classificationen, hvorpaa følger δεύτερον, τρίτον v. s. f. indtil man kommer til Ζοτα, som kaldes εσχατον i Rækken, d. e. blot den sidste. Vist nok er den efter Dionysii Beskrivelse ogsaa den fineste og mindst aabne; men deraf følger ingentunde, at han holder den for ildelydende; ligesaa lidt som det bliver nogen Indbending imod den, at den efter Platons Bemærkning betegner det Lynde og Fine, eller kan sammenlignes med de smaa Dyr's Piben. Vi kunde da ellers faae ligesaa antagelige Grunde til at forkaste den idetmindste ikke fljønnere G=Lyd, fordi den ligner Faarenes Brægen ***), eller Disthønglydene oi og ai, fordi de ligne Expectorationer, som berøve os Appetiten. Men istedetfor af saadanne Idæeassociationer at ville a priori constituere Love for en Belyd og Sprogbrug, som vi kjende faa lidet til: ville vi hellere forlade os paa Quinctilians Dre og Dom, som netop i den Gracilitet og Subtilitet, der af Hr. F. findes ufljøn, synes at have sat den græske Udtales væsentligste Fuldkommenhed og Ynde.

*) D. c. Romuli nepotes, see Fortolkerne til Festus Lib. 14.

**) De arte Grammatica pag. 49. Jvf. det græske ΠΣΟΙΚΗ for ψοχη i Inscript. Herod. Att. hos Salmastius.

***) Naar altsaa Nygrækerne forekomme den lærde Bossius at hvine (see Hr. Fogtmans Afh. Pag. 438), kunde man fristes til at spørge, om han hellere havde ønsket, de skulde bræge.

6) Det sjette Argument er "Forklængelsen af *a* og *e* til *η* i Futurum og Formen paa *μ* af Berber paa *aw* og *ew*, hvor da *η*, naar det kom af *a*, skulde være *æ*; og naar af *e*, et simpelt langt *e*." Men hvorpaa grunder vel dette Raisonnement sig, uden paa Følelsen af, at det saaledes kunde være rimeligt, fordi disse Vocalløbe ligge hinanden nærmest. Men at imidlertid Sprogbrug ikke altid følger de Love, den forekommer os naturligt at kunne og burde følge, og Vocalforandringer i Ordnes Beining ikke bestaae i blotte Dverglidninger, men undertiden i temmelige Spring til en langt fratliggende Lyd, kan selv vort Moderemaal vise utallige Exempler paa. Forandre vi ikke finder til sandt, g idet til gad, seer til saae, spørger til spurgde, uden at Nogen derfor kan brede os, at vi ikke fulgde Analogien af vælger, valgte, veed, vidste, eller gjør, gjorde. Og ligeledes i de gamle Sprog: have ikke Grækerne *σπείρω*, *ἐσπαρον*, *ἐσπορα*; *τέμνω*, *ἐταμον*, *τέτομα*; uden at vi deraf slutte til Lydelighed mellem Vocalerne *e* eller *s*, *a* og *o*? og forandrer ikke Latineren sit ago, capio til egi, cepi, og sit facio, rapio til perficio og abripio, uden at Nogen paastaer, de enten have sagt ægi, cæpi eller formodelst Lydens Liighed gledet over fra *a* til *i*. Overhovedet synes Hr. Forf. at slutte for Meget af sin Tæe om Liigheden af *η* med *a*. Selv det Hebraiske og de fleste østerlandfke Sprogs Analogie kunde have viist ham, at der gives i Grunden kun tre Hovedklasser af Vocallyd *a*, *e*, *o*, at altsaa *e* efter sin Natur ikke er beslægtet med *a*, saaledes som derimod *i* med *e*, hvilke to idelig løbe i hinanden *). Hvor der altsaa kommer et *e* istedetfor et *a*, er det en skarp Vocalforandring, ikke en naturlig Dverglidning; og hvor derimod *η* er traadt i Stedet for *e*, en blot Forklængelse. Men i begge Tilfælde er *η* det samme, og der er Intet, som hindrer det *i*, ogsaa her at have sin høie, til *i* hengrændsende, *E*-lyd. Vindicere det en *E*-lyd vil en blot Forestilling om Lydsflægtskab neppe kunne, saalænge ikke et eneste Sted i nogen græsk Skribent tydelig beviser, at det nogensinde har havt den.

7) Ikke heller beviser Forkortelsen af *η* til *ε* i Substantivers *Genitiv* og *Adjectivers Neutrum* Noget, da det er ligesaa naturligt, at det høitlydende *i*-agtige *E* ved Forkortelsen falder tilbage til en simpel *E*-lyd (*æ* omtaler Forf. her ikke), som at dette omvendt ved Forklængelsen kunde stige op mod *I*-lyden. At *η* er den corresponderende Forklængelse til *ε*, nægter Ingen, men dermed hæves jo ikke, hvad vi, og før os saa Mange, have beviist, at i de gamle Sprog, og fremfor alt i Græssen, har den

*) Jof. Trendelenburgs "Gründe für das ehemalige Daseyn dreier Vocale im Hebräischen", i Eichhorn's Repertorium für bibl. u. morgenländ. Litt. 18 Th.

lange *E*-lyd hævet sig saaledes mod *J*, at den mangengang, og fornemmelig i Grækernes Mundsprog, er bleven næsten eet med dette. Lydens Slægtskab er, som Eras. Schmidius i denne Anledning bemærker, ikke derfor strax Identitet. Eller hvis vi ville have bekendte Exemplar, hvi hente vi dem da ikke fra det engelske Sprog, hvor *ee*, *d. e.* et forlænget *e*, netop bliver til en *J*-lyd *f. Ex. creep*, indeed, peer.

8) Endnu mindre kan Sammentrækningen af *ea* til *y*, eller af *ea* og *ya* til *y* bevise, at *y* skulde være et bredt *E* eller *U*. Thi skulde den ved Contractionen fremkomne Vocal altid være Mellemlyden af de to contraherede, da maatte jo paa den Grund *ei* ogsaa være *æ*, saasom *Acc. plur. eas* contraheres til *eis*; eller *s* have Lyden af vort *ø*, thi dertil contraheres jo *e* og *o*, af hvilke vi i Danskten holde *ø* for en Mellemlyd. Men langt fra! Contractionen er saa særegen en Idiotisme i det græske Sprog, at vi ikke let kunne bedømme den efter vore Dret eller ganske forklare os den efter vore Vocaltegn's Potenz. Er der dog ikke engang Nogen, der i det Engelske os dog saa nærliggende Sprog deraf vil forklare os det aldeles lignende Tilfælde, at *ea* udtales som *i*, end sige paastaane, at det er eller nogenfinde har været *æ*. Hvad iøvrigt Hr. Forf. for at sikkre sig for Modsigelse paastaar om det "Falske" i den Forudsætning, at *ei* udtaltes som *J* og *ei* som *U*, kan jeg, for, om muligt, at overbevises derom, ikke andet, end opfordre ham til efter Løfte at bevise.

9) Det niende Argument grunder sig paa en Sammenligning med de græske af latinske Foeminendelser paa *a*, hvilken Endelse Hr. Forf. holder for den naturligeste for Foemininet, og derpaa antager det Samme om den *a* nærmest kommende, *U*-Lyd. Men for ikke at spørge om, hvorfor den er naturligere, end enhver anden, som Talebrug nu eengang kunde være falden paa at anvende dertil *); vil jeg blot henvise til, hvad nylig under No. 6 er bemærket om Spring af Vocalforandringer i Voisingerne; hvortil endnu kommer, at der ikke sees nogen Grund, hvorfor Voisingendelsen for et Kjøn skulde i alle Døb være den samme; eller, hvis der vare flere, hvorfor disse da nødvendig skulde være hinanden beslægtede i Lyden, da tværtimod deres Forskjellighed endog bedst lader sig forklare af de forskellige Anledninger, som Velklangen kan have givet dertil; *f. Ex. at a* lød smukkest eller faldt lettest efter en Vocal og *p* (*f. Ex. ἀγία ναΐα*), det finere *E*

*) Skulde ikke, naar vi ville søge saadanne Grunde, *y* eller *i* være nok saa passende Foeminendelser, siden de dog efter Forfatterens egen Bemærkning udtrykke det Lynde og Fine?

berimod efter fleste Consonanter (f. Ex. καλή). Saaledes see vi at det er; men ikke, at Foemininendelsen η efter Consonanter er kommen af et tidligere brugt α.

10) beraaber Hr. Forf. sig paa, at i Grækernes forskjellige Dialekter omblyttes Eta med Alfa og Epsilon, og fører altsaa omtrent samme Beviis, som ovenfor under 6 og 9. Skjønt det desaarfag maaffee allerede kunde være nok, at gjentage det der anførte Svar, og vise at Dialekternes Vocalforandringer ligesaa lidt, som nogen af de andre, nødvendigens behøve at være blotte Dverglidninger, men ved η for ε og α kunne være ligesaa bestemte og skarpe, som naat f. Ex. ω i den doriske Dialekt gaaer over til α; hvilket Beviis ogsaa Wetsteen har anvendt, naar han bemærker, at med samme Føie som η, kunde ε, ο, ω, ει, kort: næsten alle Vocallhyde, paastaas at være beslægtede med α, da dette i den doriske Dialekt bruges istedetfor dem alle: maae jeg dog til endybermere Gjensdrivelse endnu tilføie følgende: Naar Forf. vil godtgjøre Rigtigheden af sit Argument med den Paastand, at den Omblytning af Vocalerne, som finder Sted i Mundarterne, er et temmelig sikkert Mærke paa deres oprindelige Lyd, saa staaer Raisonnementet Fare for at løbe i en Cirkel. Thi hvoraf sluttes dette Sidste vel, uden deraf, at man i Dialekterne treffer denne Vocalomblytning. Vi ere altsaa endnu lige nær; og der maatte altsaa først bevises, at der i Dialektforskjellighederne intet Spring i Lyden kan gives, eller at der ikke have været Mellemlhyde, som have banet Dvergangen. Naar f. Ex. hos os Lyden siger α, og Hvenboen høitlydende je for jeg, hvo tænker da paa Dverglidning fra a til e, eller paastaar, at dette sidste maa være udtalt som jæ?

11) Endelig ville vi da og følge Wetsteens ind i Faarstien, for selv af de Umælendes Mund at høre talende eller rettere brægende Beviis for Udtalen af η som α. Kratin's Vers

δ' ὑλίδιος ὡπερ πρόβατον, βῆ βῆ λέγων, βὰδίζει

”Men Daaren gaaer som Faaret, og raaber sit Be Be.”

som Chel, Mekerch og Helvig ansee for det uomstødeligste Beviis, siden Faarene i Grækenland i gamle Dage dog vel ligesaa vel, som vore nuomstunder, maa have sagt bæ, og ikke bi eller vi, — troer Hr. F. ikke heller at burde forsmæde, og har til den Ende ikke i mindste Maade taget Hensyn paa, hvad især Wetsteen berimod saa rigtig har erindret i sin 3die Oration. Jeg kan derfor ikke undlade her at anføre følgende: Allerførst synes Evidensens Ord, som Hr. F. selv anfører, — og vi seie dertil: Eustath's af samme Indhold, — snarere at tale for den af os forsvarede, end for Neophyternes Udtale. Det hedder nemlig hos den Gne: βῆ τὸ μιμητικὸν τῆς τῶν προβάτων φωνῆς, ἐχ' βαί λέγουσι

ἄττιμοι, og hoi den Anden: Οἱ παλαιοὶ Φασὶ μιμητικῶς βῆ, οὐ μὴν βαί, μιμῆσιν προβάτων φωνῆς: v. s. til Efterligning af Gaarenes Lyd sagde Attikerne (efter Svid.), eller de Gamle (efter Cust.), be (med hoi E-Lyd, nær imod i) og ikke bæ" (thi at Svidas har meent denne sidste Lyd med sit βαί), vil Hr. F. dog vel ikke nægte, da ikke allene det danske bai jo slet ikke ligner Gaarenes Lyd, men han endog selv formener, at Nygrækrne, til hvilke han og ihenseendetil Skrivemaaden ovenfor har regnet Svidas, vilde skriftlig tilkjendegive Gaarenes Lyd ved βαι). Af disse tvende Grammatikeres Vidnesbyrd er det altsaa klart, ei allene at βῆ maa i Lyden have været noget ganske andet, end Neophyternes bæ; men endog, at det er forekommet dem mærkværdigt, at den attiske eller gamle Efterligning af Lyden afveeg saa meget fra den, man nærmest skulde falde paa; thi hvortil behøvedes ellers Bemærkningen? Ikke at tale om, at disse to Lærde, som man dog vel ikke vil nægte mere Dre for deres Modermaal, end vi kunne have, ved samme deres Bemærkning tilkjendegive, at de ei have fundet Udtryksmaaden med høitlydende e urimelig, siden de anføder den som virkelig. Vi forbigaae hvad Hr. F. anfører af Schneiders Kritikon, da det er taget af den Bøgelste Bearbejdelse af den første Deel, med hvilken Schneider, som bekjendt, selv var meget misfornøiet; thi i den forbedrede Qvartudgave af 1805 staaer blot "βῆ ahmt die Stimme der Saase nach"; den lærde Forfatter lader altsaa Udtalen staae in suspenso. Derimod kunne vi ei forbigaae, at naar Hr. F. her benytter hiint Argument af Lydsefterligningen, synes det næsten at blive samme Slags Beviis, som det, der hentes fra fremmede Ords Skrivning i det græske Sprog, og hoorpaa han selv i Begyndelsen af sin Afhandling (S. 425) erklærede, at han ikke lagde nogen synderlig Værd; thi Gaaresproget kan dog med Føie kaldes langt mere fremmedt for Græskan, end det med samme saa nær beslægtede latiniske Sprog; eller, for at tale alvorligere: hvad der gjælder om Overførelsen af eet Sprogs Toner i et andet skulde det ikke endnu i langt hoiere Grad gjælde om Onomatopoiierne? Kan man ikke engang, tydelig efterligne den klare og bestemte Lyd, som de Talende udtrykke: hvor skulde man da gjøre det med de Umælendes uarticulerede, ubestemte, utydelige Lyd, som det menneskelige Dre desuden paa saa forskjellig Maade opfatter? har ikke Lydskeren δ i Ordet βῆδῆν, som vi kalde bæge, og finde vi ikke endog i Græskan allerede ved det selv samme her paaberaabte Ord den Forskjellighed, at Een kalder det βῆ, hvad en Anden (saasom Varro) kalder μῆ? Desuden bruger Sproget i sine Onomatopoiier altid en vis Moderation: det efterligner ikke Dyrenes Lyd saaledes, at det bræger med Gaarene, kvirrer med Fuglene eller skræder med Heener. Derfor har og forlængst vore Kunstdommerses rigtige Følelse fundet den Tulliniske Lærkes Dirlili smagløst og næsten latterligt;

og Lydbestemmelserne i de fleste Sprog give overflødige Exempler paa, hvad der i den Henseende er det Rette. Er dette nu rigtigt, vil vel neppe nogen mere kunne undre sig over, at en Nation, hvis lange *E*-Lyd altid stiger op i det Kleine og Fine, udtalte en i *E*-Vocalen faldende Dyrlyd i en langt høiere Tone, end de, hvis Udtale heldele ned mod det Brede. Og er dette vel mere urimeligt, end naar Latineren udtrykker Faarenes Brægen ved *balatus*, hvilket ellers af samme Grund kunde gøres til *bælatus*, fordi de romerske Faar dog heller ei kunne have sagt *ba*. Allerede Vossius bemærker i sit *Etymologicon*, at man om Gjaæsens Lyd bruger i Latinen baade *gratitare* og *gingrire*; hvoraf Westeen altsaa slutter, at naar een og samme Lyd kunde i det samme Sprog udtrykkes ved de to forskjellige *gr* og *gi*, kunde man saa meget mindre undres over, at en anden Lyd i to forskjellige Sprog udtrykkes ved *ba* og høitlydende *bee*. Hvad Herodots Fortælling II, 2, om Bernene, der raabde *βεκος*, her skal bevise, maae jeg tilstaae jeg ikke ganske fatter; og ihenseendtil Ordene *μήλον, βληχάομαι*, o. d. gjelder ikke allene, hvad hidtil om *βή* er anført, men de bestyrke endog saa meget mere vor Mening om den Maade, hvorpaa Grækeren opfattede og i sit Sprog angav Faarenes Lyd, som man hos La Cetda *) finder omtalt Ordet *milum* som et Slags Mynt, der var betegnet med et Faar (*μήλον*); samt *μικάδες αἴγες*, som jo er af samme Natur som hine Ord, efter Hesychius ogsaa skal have heddet *μικλαι*; for ikke at tale om, at *μήλον* efter Hesychus, Suidases og Eustaths Bemærkning ei blot bruges om Faar, men om alle Slags fireføddede Dyr, saasom Hjortekalve, Hare o. d. eller at de Franskes *bé* og *hrebis* jo ogsaa stemmer for den finere *E*- og *I*-lyd.

Saaledes vare vi da færdige med Forfatterens 11 Grunde for *E*- eller *U*-lyden af *η*, og have altsaa kun de Autoriteter tilbage, som han anfører af Platon, Dionys fra Halicarnas og Varro for at bevise, at denne Lyd har vedligeholdt sig igjennem det græske Sprogs meest classiske Periode.

Uf Platos *Kratylos* anføres nemlig de 3 Steder:

1) "At hans Tidsalder istedetfor i undertiden brugte enten *ε* eller *η*, fordi det Klang prægtigere. Saaledes kaldte f. Ex. de Vidste en Dag *ἡμέραν*, Andre *ἐμέραν*, men de nu værende *ἡμέραν*", — thi saaledes lyder Stedet hos Plato **), og ikke, som Hr.

*) I hans *Adversaria sacra*, c. 120. Litt. M. No. 92.

***) Bipontiner-Udgaven 3die Bind, Pag. 300, jvf. Pag. 317: *εἰ γὰρ ἡ ἐπρώμεθα, ἕλλ' ὁ τὸ παλαιόν.*

Forf. oversætter, "de Ungre berimed *ἡμερα* eller *ἐμερα* (som om dette var eet. og samme). Der følger altsaa allerede strax heraf, at Plato anseer *ἡμερα* for en anden Lyd, end *ἐμερα*; og hvorfor da ikke som et høit E, der just fordi *ἡ*-lyden var sunken lidt (*σμικρὰ πάνυ παρασφροδόμενον* efter Platos eget Udtryk sammesteds) imod E, altsaa var mindre epil, end et reent *ἡ*, kaldes *μεγαλοπρεπέτερον* (prægtigere, klarere). Men hvad Grund er her vel til den lave E= eller *Ἠ*=Lyd? τὸ πλατῶ, som i Theokrits 15de Idyll bebreides Dorerne, kan dog vel neppe nogenfinde kaldes *μεγαλοπρεπές*. Omtrent paa det samme gaaer Wetsteens Beviis ud, naar han beraaber sig paa Victorins Vidnesbyrd *), at E havde tre Lyd, en kort, en lang, samt et langt *ἡ*, da det var en Blanding af e og i; paa samme Maade som O er baade et kort o, et langt o, og u (*ου*). Ja! naar Gaza selv, som var een af de ved Tærkerne fordrevne Græker, altsaa en afsjort Itacist, endsteds i sin Grammatik siger, at e og o ere overflødige, siden man har *η* og *ω*, saa beviser jo dette, saavel som alle de andres Skrivemaade af samme Tidsalder, som, saasnart de skulle sætte et langt E i Navne, altid bruge Eta, klarligen, at dette høs dem, som hos deres Forfædre, var det orthografiske Tegn for den lange E=lyd, uagtet at samme, ifølge deres Maade at udtale den paa, løb aldeles ind i *ἡ*-lyden; saa at folgelig alle de Beviser, som hentes af Epfilons Correspondence med *η*, hermed ere reent tilintetgjorte. — Med det samme have vi da nu og

2) gjendrevet det andet Beviis, som hentes af den Derivation, hvorved Plato uleder *κίνησις* af *ἴεσις* **); og hvoraf vi altsaa skulde lære, at Eta var kommet istedetfor Epfilon, og "folgelig maa have beholdt samme Grundlyd": S ja! forsaavidt at *ἡ* er samme Grundlyd, som E, hvilket vi ovenfor tilfulde have viist. Men da dette neppe er Hr. Fogtmanns Mening, kan jeg ikke andet, end bede ham erindre, at just fordi Lyden ikke var den samme, havde man opfundet det nye Tegn og anvendt det i disse Ord. Kun den ufuldkommere Skrivemaade var det, der betegnede begge E=lydene, den høiere saavel som den lavere, med samme Mærke e. Nu derimod var det den forandrede Lydsmodifikation, og ei Identiteten, der fordrede forandret Mærke. — Ligesaa lidet beviser

3) endelig det tredje Sted i samme Platoniske Stykke; thi naar det ***)
 hedder, at a i *μεγάλη* og *η* i *μήκει* ere store Bogstaver (*μεγάλα γράμματα*), d. e. uden-

*) De orthogr. pag. 96. eller i Putschii Samling 2den Tome Pag. 2458. "I autem longum quodammodo sonat, quum & e & i junctum est."

**) Plato l. c. pag. 317.

***) Ibid. pag. 319.

tviel, hvad han ovenfor kaldte *μεγαλοπρεπῆ* eller, efter Hr. F. Forklaring "aabne Vocaler, der ved Lyden selv tilkjendegive en Storhed og Længde", saa kan jo ogsaa dette meget godt passe sig paa det lange *ε*, uagtet samme grændser noget mod *ζ*-lyden, og behøver derfor aldeles ikke at være noget *α*.

Den anden Autoritet, som er hentet fra den ovenomtalte Classification af de lange Vocaler hos Dionysius fra Halicarnas *), synes vist nok ved første Diekast at tale endeel for Etacisternes Mening, eftersom *η* ihenseendtil Euphonic sættes paa anden Plads eller næst efter *α*, og *ι* derimod først paa 5te eller sidste; "hiint, fordi det nede ved Tungens Rod understøtter den følgende Lyd, i det Munden aabnes maadeligen; dette derimod, fordi der ved Tænderne skeer et Stød af Kanden, i det Munden aabner sig lidet, og Læberne ikke gjøre Lyden klar". Men ogsaa dette Argument falder bort, naar man betragter: 1) at Pladsen, som kun grunder sig paa den forskjellige Grad af Euphonic, og hvorom Dommen desuden er saa saare subjectiv, Intet kan bevise for noget Slægtskab med *η*-Lyden, da jo ellers det paafølgende *ω* af samme Ursag maatte anses for beslægtet med *ε*-Lyden. Hvad der altsaa skulde bevise Noget, maatte være den tilføiede Beskrivelse af Lydens Dannelse i Munden. Men naar man 2) erindrer sig, hvad flere Exempler ovenfor have viist os, at Dionysius selv var Totacist eller udtrykte den latinske *ζ*-Lyd ved Bogstavet *η*, saa have vi jo i denne Omstændighed en sikker Veiledning til at forstaae hans Beskrivelse deraf paa dette Sted eller den Distinction, han gjør imellem langt *ε* og langt *ι*. Denne kan nemlig ikke blive større, end Platos nylig nævnte, naar han kalder Lyden af *η* *μεγαλοπρεπέσερον*, d. e. ventelig det samme, som Dionysiuses *εὐφρονον*. Langt fra at synke ned til *α*, har det vist neppe engang gaaet saa dybt nedensfor *ζ*-Lyden, som vort høie *ε* i een, fleer, re de, uden derfor endda at modsig den givne Beskrivelse. Eller hvis man endda i samme skulde synes at finde en lavere *ε*-Lyd, da lægge man 3) Mærke til, at naar Dionys vil beskrive sin Søn Talens *σοιχῆτα* (Lydelementer), som han adskiller fra deres Tegns (*γράμματα*), skeer dette med Hensyn til det latinske, ingenlunde til det græske Sprog. Naar han derfor vil tilkjendegive *ε*-lyden f. Ex. i *conticuëre* eller *flerent*, (men som dog endnu er langt fra *α*), er han nødt til at bruge det græske Tegn, der kommer denne *ε*-lyd nærmest, om det end i Græskent egentlig betegne en langt gracilere Lyd, hvilket vi af Quinctilians Vidnesbyrd og de flere ovenansførte Beviser see at have været Tilfældet.

*) *περὶ συνθέσεως ὀνομάτων*, 40 Cap. I Reiskes Udg. Pag. 76—77.

Nu staar altsaa kun den sidste Autoritet tilbage, som er hentet fra Terentius Barro *), der deriverer Ordet $\mu\eta\lambda\alpha$ af Gaarenes Lyd $\mu\eta$, hvilken han udtrykker ved det latinske *me*. Heraf slutter Hr. F. at Eta til Barros Tid endnu ikke havde tabt sin oprindelige Lyd. Men om dette Argument end ei var tilstrækkeligen afkræftet ved hvad ovenfor have bemærket om det Kratiniske $\beta\eta$ og om flige Lyds Udtryk i Sprogene, saa behøvede vi til Bjendrivelse heraf maaskee kun endnu at tilføie det Spørgsmaal: hvoraf vel Hr. F. beviser, at selv det latinske *me* eller *be*, som Barro mener, har havt den lave \mathcal{E} , og ikke ogsaa suarere den høiere mod \mathcal{I} stigende \mathcal{E} -Lyd, hvilket endog af de ovenanførte Exempler, hvor *e* og *i* islang bruges i latinske Ord, vil være kjendeligt nok. Sa jeg for min Deel har endnu ikke, selv blandt os, hørt nogen, der udtalte det latinske *e*, naar det betonet endte en Stavelse, f. Ex. i *me*, *ero*, *redegit*, som α . Jeg kan derfor saa meget mindre unblade, endnu til Slutning at gjøre Læseren opmærksom paa det Skuffende, der ligger i, naar Hr. F. i sin hele Afhandling blander de tvende Lyde *e* og α sammen, som om de Bevist, der gjældte for det første, ogsaa nødvendigen skulde angaae det sidste; da det dog tværtimod er klart, at den lange \mathcal{E} -Lyd, der allerede efter sin Natur er høi, i en Pronunciation af den Gracilitet, som dog nok neppe Noget vil kunne afdisputere den græske, *maa*, langt fra synke mod α , snedse have hævet sig mod *i*: og dette, og intet Andet, har nok altsaa været Uarsagen, hvorfor den saavel i de ældre Tider, saa ofte man ikke holdt sig nøie til dens orthografiske Mærke η , blev udtrykt ved et \mathcal{I} ; som og at den endelig; Nygrækernes Udtale er aldeles gaaet over til \mathcal{I} . Thi hvorledes dette ellers kan være gaaet til, vil F. faae ondt ved at bevise. Ja! hvad, om Grækerne endog slet ingen anden lang \mathcal{E} -Lyd, end denne mod \mathcal{I} grændsende, have havt? Dette bevises jo af Nygrækernes Udtale, og hæver med Et al den Fortægenhed, hvori de Argumenter, der synes at trække til to forskjellige Sider, hidtil kunne have sat Undersøgeren. Ved Hensynet hertil synes altsaa begge Parter let at kunne forliges. Betingelserne blive allene, at Erasmanerne lade deres \mathcal{E} eller brede \mathcal{E} -lyd fare **), og da kunne Kirchlinierne gjerne tilstaae dem, at η er Tegnet for et langt *e*, kun heitlydende og mod \mathcal{I} svævende, som den græske Udtales Fjinhed medførde og et musikalsk Dre let vil finde rimelig.

Nere tilloed Rummet dennegang ei at anføre. Jeg iler derfor til dette lille Skrifts Afledning, som næstfølgende Side vil tilkjendegive.

*) De re rustica, II, 1.

**) Vi blive da befriede for de, selv i vort Dre ibeflingende, Navne $\text{H}\alpha\text{r}\alpha$, $\text{U}\text{t}\text{h}\alpha\text{n}\alpha$, $\text{H}\text{e}\text{r}\text{m}\alpha\text{s}$ o. d., og til hvis Indførelse adfærdige Myere, under Forudsætning a, $\text{H}\alpha\text{r}\alpha$ -mens Rigtighed, ikke have taget i Betænkning at skeide. See f. Ex. Hermanns *Anthologie der Griechen*.

Den offentlige Examen i Roeskilde Kathedral-
skole for Skoleaaret fra 1ste October 1817 til 31te September
1818 begyndes næstkommende 16de September og foretages i
nedenanførte Orden. Til efter Behag at bivaane samme ind-
bydes herved venligst og ærbødigst Disciplenes Fædre og Børgere,
samt enhver anden Videnskabselsker, for hvem vore Bestræbelser
maatte have nogen Interesse.

Til Kjøbenhavns Universitet dimitteres følgende 12 Candidaters

1. Jens Rudolph Johannes Berg, en Søn af Proprietair Berg
til Skjaldemose i Thyen.
2. Jørgen v. Wichfeld, en Søn af Oberstlieutenant v. Wichfeld
til Engelstøfte i Lolland.
3. Hans Cornelius Freiesleben, en Søn af Kjøbmand Freies-
leben i Ringsted.
4. Mads Pagh Ingversen, en Søn af afdøde Apotheker Ing-
versen i Fredericia.
5. Søren Georg Garde, en Søn af Provst Garde, Sognepræst til
Horslunde og Nordlunde i Lolland.
6. Andreas Andersen Rughorn } Sønner af afd. Kjøbmand Andersen og
7. Ditlov Andersen Rughorn } adopterede af deres Stedfader Major
Rughorn i Fredericia.
8. Jens Friedenreich Emil Hage, en Søn af Kjøbmand Hage i
Stege paa Møen.
9. Hans Hermann Selchier, en Søn af afdøde Capitain og Amts-
forvalter v. Selchier i Røhøjbing.

10. Niels Christopher Schulz, en Søn af afdøde Rector Mag. Schulz i Roeskilde.
11. Christian Conrad Greve af Ahlefeld-Laurvig, en Søn af Grev Ahlefeld-Laurvig til Taarnholm ved Korsør.
12. Henrich Wilhelm Bornemann, en Søn af Major Bornemann til Bierrebygaard i Sjælland.

Til Universitetet i Heidelberg gaaer:

13. Grev Gregers Christian Raben, en Søn af Grev F. C. Raben til Christiansholm i Holland.

Hvilke samtlig, saavel som Skolens øvrige Disciple, i alt 82, ville blive at examinere efter følgende Orden:

Dagen.	Første Værelse.	Andet Værelse.
Onsdag 16de Septbr.	Klokken 8. Latin 4 Classe.	Klokken 8. Arithmetik 3 Classe.
	— 4. Dvid. 4 Classe.	— 2. Tydsk 2 Classe.
Torsdag 17de Septbr.	— 8. Latin 3 Classe.	— 8. Dansk 1 Classe.
	— 4. Frank 2 Classe b.	— 2. Arithmetik 4 Classe.
Fredag 18de Septbr.	— 8. Latin 2 Classe under Pastor Wegener.	— 8. Geometrie 3 Classe.
	— 3. Tydsk 4 Classe.	— 2. Historie og Geografie. Candibaterne.
Lørdag 19de Septbr.	— 8. Latin 1 Classe under Adj. Smith.	— 8. Religion 2 Classe.
	— 3. Hebraisk 4 Classe.	— 2. Arithmetik, Candibaterne.
Mandag 21de Septbr.	— 8. Tydsk } Candibaterne.	— 8. Gl. Historie 4 Classe.
	— 10. Latin }	— 2. Arithmetik 2 Classe.
	— 3. Historie 1 Classe a.	
Tirsdag 22de Septbr.	— 8. Græsk } Candibaterne.	— 8. } Historie og Geografie
	— 2. Frank }	— 2. } 3 Classe.

Dagen.	Første Værelse.	Andet Værelse.
Dnsdag 23de Septbr.	Klokken 8. Religion 4 Classe. — 2. Hebraisk — 3. Gl. Historie } Candidaterne.	Klokken 8. Geometrie, Candidaterne. — 2. Aritmetik 1 Classe.
Torsdag 24de Septbr.	— 8. Religion, Candidaterne. — 2. Dansk 3 Classe.	— 8. } Historie og Geografie — 2. } 2 Classe b og a.
Fredag 25de Septbr.	— 8. Latin 2 Classe. under Adj. Smith. — 2. Latin 2 Classe. under Adj. Thrige.	— 8. Religion 1 Classe. — 2.
Lørdag 26de Septbr.	— 8. Fransk 3 Classe. — 11. Latin 1 Classe. under Pastor Struch.	— 8. } Historie og Geografie — 2. } 4 Classe.
Mandag 28de Septbr.	— 8. Græsk 4 Classe. — 2. Dvid. 3 Classe.	— 8. Geografie 1 Classe a. — 2. Fransk 2 Classe a.
Tirsdag 29de Septbr.	— 8. Græsk 2 Classe. — 2. Dansk 4 Classe.	— 8. Geometrie 4 Classe. — 2. Tydsk 3 Classe.
Dnsdag 30de Septbr.	— 8. Græsk 3 Classe. — 2. Fransk 4 Classe.	— 8. Histor. og Geog. 1 Cl. b. — 2. Dansk 2 Classe.
Torsdag 1ste Octbr.	— 8. Tydsk 1 Classe.	— 8. Religion 3 Classe.

Mandagen den 5te October Kl. 8 om Morgenen anmodes de til Optagelse i Skolen Anmeldte at møde for at aflægge de fornødne Prøver.

Hvad Dag Translocationen, ved hvilken Fædrenes, Børgernes og andre Videnskabsmænds behagelige Nærværelse ligeledes vil være Lærerne kjærkommen, kan see, skal nærmere werde bekendtgjort.

København den 8de Septbr. 1818.

S. N. J. Bloch,
Professor og Rector.